

گزارش

«چالش قانون» گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی را معرفی، نقد و بررسی (۱۴۷) می‌کند

آسیب شناسی وظایف و عملکردشوراهای اسلامی شهر در ایران!؟

دکتر محمدرضا ناری اهبانه

اشاره: مجموعه گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، بر اساس ماده ۱ و ۲ قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و به عنوان بازوی پژوهشی مجلس شورای اسلامی تهیه و منتشر می‌شود. گو اینکه بر اساس یکی از مطالعات انجام شده توسط همین مرکز (میزان بهره مندی از اطلاعات و تأثیر آن بر فرایند قانونگذاری، تولیدات پژوهشی تاکنون مورد استقبال و استفاده نمایندگان مجلس شورای اسلامی قرار نگرفته است و بخش محدودی از مصوبات (۲۲ درصد) با نظر دستاوردهای مطالعاتی مرکز پژوهش‌ها همخوانی دارد. بدون تردید مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در روند تحول قانونگذاری سنتی کشور نقش مهمی دارد. «چالش قانون» ضمن اعلام آمادگی برای انعکاس متن جوابیه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی پیشاپیش از حسن توجه و پیشنهادات عموم نخبگان و اندیشمندان سیاست‌ساز است. این نوشتار به معرفی، نقد و بررسی گزارش آسیب شناسی وظایف و عملکرد شوراهای اسلامی شهر در ایران؛ با بهره گیری از نظرات اعضای شورا و کارشناسان منتشر شده از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی می‌پردازد که هم اکنون از نظر خوانندگانی می‌گذرد:

معرفی گزارش

شماره ۳۲۰۰ نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست داخلی) تهیه و تدوین: حسن کریمی فرد، مهدی نژادخلیلی همکاران: مهدی پورعزیزی، سیدمجتبی حسینی پور اردکانی، بهادر غلامی، ناصر یارمحمدیان، خیراله خیری اصل محمدرضا شمسا متقاضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۱/۱۶ تعداد صفحات: ۸۷

ناشر: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
منبع: درگاه الکترونیک مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
در خلاصه راهبردی گزارش جایگونه آمده است: امروزه تشکیل حکومت محلی اقدامی در راستای توسعه و به عنوان یکی از راهکارهای موفق برای حل مسائل و مشکلات کشورها و استفاده کارآمدتر از توانایی هایشان مورد توجه قرار گرفته است. سازمان‌های محلی به عنوان نهادهای حائل میان دولت و جامعه، هم از حیث مردمی کردن اداره امور محلی و هم از جهت کاستن بار مسئولیت حکومت مرکزی مؤثر بوده‌اند. البته اتخاذ راهبردهای ناکارآمد در زمینه تمرکززدایی می‌تواند به گسترش فساد در یک کشور منجر شود. برای نیل به حکومت محلی کارآمد، پای بندی و تعهد به مجموعه‌ای از مؤلفه‌ها و الزامات ضروری است. در این ارتباط توجه به جایگاه حکومت محلی در ساختار حاکمیتی، پیش‌بینی ارتباط صحیح سازمان‌های محلی با نهادهای دولت مرکزی، چگونگی تأمین بودجه نهادهای محلی، شخصیت حقوقی مستقل، استقلال اداری و صلاحیت هنجارگذاری حائز اهمیت می‌باشند. درواقع می‌توان گفت برخورداری از استقلال مالی، اداری و هنجارگذاری از شرایط تمرکززدایی به معنای دقیق کلمه است. بر اساس مؤلفه‌های فوق شوراهای اسلامی شهر و روستا در ایران با توجه به قوانین موجود هنوز فاقد اطلاق ویژگی حکومت محلی هستند، اما نهادی است که امکان و ظرفیت تحقق این امر را دارد. شوراها از مظاهر مردمسالاری و حاکمیت مردم به شمار میروند که هدف از تشکیل آنها شرکت دادن مردم در اداره امور از پایین‌ترین سطح تا بالاترین سطح جامعه (از روستا، شهر، بخش، شهرستان، استان تا کشور) است. علاوه بر این شوراها زمینه بحث و گفتگو را در سطح محلی برای همه فراهم می‌کنند تا مسائل و مشکلات اجتماعی به روشنی مطرح و برای آنها راه حل‌های مناسب و سازنده پیدا شود. در ایران تأسیس شوراهای اسلامی بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی مورد توجه قرار گرفت، اما برگزاری اولین انتخابات مالی شوراهای اسلامی شهر و روستا در سال ۱۳۷۷ انجام شد. بعد از گذشت چند از عمر شوراهای اسلامی شهر و روستا می‌توان گفت که این نهاد با مشکلات و چالش‌های جدی در رسیدن به اهداف خود روبرو است. گزارش حاضر با مدنظر قرار دادن رویکردی آسیب شناسانه و براساس روش کمی و کیفی می‌کوشد به ارائه راهکارهایی برای نیل به تمرکززدایی مؤثر دست پیدا کند. روش انجام گزارش که از نظر هدف جزء تحقیقات کاربردی می‌باشد، توصیفی- تحلیلی است. در این گزارش جهت گردآوری اطلاعات مورد نیاز از روش شوراهای و نمود منابع درآمدی استفاده شده است. چالش‌های پیش روی شوراهای شهر

با بررسی چهار دوره‌ای که از عمر شوراهای اسلامی شهر در ایران می‌گذرد، می‌توان گفت که شورواها با مشکلاتی در قوانین و مقررات، عدم استقلال مالی شورواها و نبود منابع درآمدی پایدار برای شهرداری‌ها و ساختار متمرکز نظام اداری روبرو هستند.

الف) مشکلات شورواها در قوانین و مقررات
قوانین و مقررات مرتبط با موضوع شوراهای اسلامی شهر و روستا تاکنون نتوانسته‌اند به تعیین جایگاه، وظایف و شخصیت حقوقی مستقل برای شورواها منجر شوند. در باره مشکلات شورواها از منظر حقوقی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. ایجاد شخصیت حقوقی شوراها: استقلال و آزادی عمل یک مؤسسه و یا نهاده، مستلزم آن است که آن مؤسسه یا ناحیه دارای حقوق و تکالیف مشخص، بودجه، اموال، سازمان و مأموران مجزا از دولت باشد. این نوع تسهیلات معمولاً ناشی از عاملی است که آن را به اصطلاح شخصیت حقوقی می‌نامند. در گذشته ماده (۱۷) قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری تصریح می‌کرد که شورواها دارای شخصیت حقوقی بوده، حق اقامه دعوی علیه اشخاص حقیقی و حقوقی و دفاع در مقابل دعای آنان علیه شورورا را

دارند اما این ماده در اصلاحات بعدی حذف شد. فراتر از این، شخصیت و جایگاه حقوقی شورواها از جهاتی که در قوانین و مقررات به عنوان ابعاد حقوقی این نهادها پیش بینی شده مبهم بوده و یا تضعیف شده است.

۲. ابهام در جایگاه حقوقی شورواها: یکی از مسائل مهم و چالش برانگیز در خصوص شورواها، شناخت جایگاه واقعی شورواها در میان سایر ارکان نظام اداری کشور است. به اعتقاد برخی از حقوقدانان هرچند شورواها به صراحت جزئی از قوه مقننه محسوب نشده‌اند، اما با توجه به ماهیت کارکردشان که تصمیم‌گیری است، جزئی از قوه قانونگذاری به حساب می‌آیند. بر اساس دیدگاه دیگری شورواها زیرمجموعه قوه مجریه قرار دارند و این امر به علت ارتباط زیادی است که شورواها با قوه مجریه دارند. بر این اساس وظیفه شورواها مطابق نظرات بر اداره امور محل برای پیشبرد برخی از امور اجرایی است. اما باید گفت نظر به ادله‌ای مانند مبانی نظری شورواها (دارا بودن استقلال) و اصول هفتم و یکصدم قانون اساسی، شورواها در زیرمجموعه هیچ یک از قوای سه‌گانه قرار نمی‌گیرند و خود از جایگاهی مستقل برخوردارند. اما این جایگاه هنوز نه در قوانین مصوب و نه در عرصه عمل و اجرا پذیرفته نشده است.

۳. نامشخص بودن حیطه وظایف و اختیارات شورواها: علیرغم اهمیت شوراهای محلی به عنوان یکی از نهادهای حکومتی در قانون اساسی، قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی که باید وظایف و حوزه صلاحیتی شورواها را تبیین نمایند، با ابهاماتی روبرو هستند و نتوانسته‌اند بین امور محلی و ملی قائل به تفکیک شوند. همچنین با وجود تغییرات مکرر قانون شورواها، عملاً وظایف و اختیارات شورواها هر بار محدودتر شده است.

۴. فقدان نظام ضمانت اجرای مؤثر: نظام ضمانت اجرایی از لحاظ حقوقی به این معناست که جهت اجرای مؤثر قواعد حقوقی که قانونگذار وضع کرده مجازات‌هایی در نظر گرفته می‌شود. با نظری اجامی به قانون شورواها و آیین‌نامه‌های اجرایی آن به آسانی می‌توان پی برد که ضمانت اجرای کافی برای تصمیمات و مصوبات شورواها وجود ندارد. جالب تر آنکه نه تنها هیچ سازوکاری در جهت تحکیم مصوبات شورواها پیش بینی نشده، بلکه در موارد زیادی مصوبات باید از حاکمی‌های مختلفی عبور کنند تا بتوانند اجرایی شوند. در همین مورد اگرچه در قانون اساسی و در قانون شورواها، استانداران، فرمانداران، بخشداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می‌شوند در حدود اختیارات شورواها به رعایت تصمیمات آنها ملزم هستند، اما علیرغم اینکه چنین امری پیش‌بینی شده سازوکار موجود در برخی از مواد قانون شورواها به گونه‌ای است که کاملاً عکس این مطلب است.

۵. نظرات ضعیف بر شورواها: در نظام غیرمتمرکز، سازمانهای محلی نهادهای خودگردان و دارای استقلال تصمیم‌گیری هستند و لذا لازم است در سلسله مراتب قدرت مرکزی قرار نگیرند و حداکثر نظارتی که بر آن اعمال شود نظرات قیمومتی با نظرات قانونی باشد. اصلی‌ترین رکن ناظر بر شوراهای اسلامی، هیئت حل اختلاف است که در سه سطح مرکز، استان و شهرستان تشکیل می‌شود.

۶. چالش‌های انتخاب شهرداران و بی ثباتی مدیریتی: انتخاب شهرداران بی تردید یکی از اختیارات کلیدی و به عبارتی دیگر مهم‌ترین وظیفه و تصمیم شوراهای اسلامی شهر است. اما مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که انتخاب شهرداران (به خصوص در شهرهای بزرگ و مراکز استان‌ها) در بیشتر مواقع با چالش و اختلاف نظرهایی همراه بوده است. همین امر موجب شده که طول هرمدیریت شهردار به تدریج از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ کاهش یابد. بی ثباتی مدیریتی در این سطح با توجه به اهمیت و حساسیت اداره شهرهای بزرگ، پیچیدگی مسائل و مشکلات و لزوم اجرای خط منشیها و سیاست‌های پیوسته برای حل مسائل و معضلات شهری، نگران‌کننده است.

ب) عدم استقلال مالی شورواها و منابع درآمدی ناپایدار شهرداری‌ها
از مسائل مهم در نظام عدم تمرکز، عدم استقلال مالی شورواها و همچنین منابع درآمدی ناپایدار برای شهرداریها می‌باشد:

۱. عدم استقلال مالی شرواها: نهادهای غیرمتمرکز، بدون استقلال مالی توان تعقیب اهداف خود و عمل به رسالت‌های خویش را ندارند. بنابراین استقلال نسبی مالی شورواها - به عنوان نهادی غیرمتمرکز - از دولت مرکزی بسیار حیاتی است.
۲. نبود منابع درآمدی پایدار برای شهرداری‌ها: یکی از الزامات شکل‌گیری حکومت محلی مقتدر و کارآمد، توانایی شهرداری‌ها در زمینه استقلال مالی است. در سال‌های اخیر فروش فضا در سطح شهر اگرچه منابع مالی فراوانی در اختیار شهرداری‌ها قرار می‌داد، اما باید گفت جزء منابع درآمدی ناپایدار و ناسالم به‌حساب می‌آید که پیامدهای منفی و عوارض آن آسیب‌های فراوانی بر بافت و ساختار شهر تحمیل می‌کند.

ج) عدم تمایل دولت به تمرکززدایی
نظام اداری ایران، متمرکز است و حجم عمده کارکنانی که در بخش عمومی جامعه به فعالیت مشغولاند، دولتی هستند. دولت تأمین‌کننده خدمات اصلی شهرها و روستاها مانند آموزش، بهداشت، امنیت و پلیس است. از این رو اعضای شوراها، در چشم بسیاری از مدیران، افرادی بدون اطلاعات و تجربه کافی در مدیریت و اجرا تلقی می‌شوند که در شرایط حاضر تنها می‌توان آنها را تحمل کرد. این تلقی سبب می‌شود تا اختیارات شورواها بسیار تنزل یابد. در این خصوص اکثریت اعضای شورا و کارشناسان به این امر معتقدند که توزیع قدرت از طریق شوراها موفقیت‌آمیز نبوده و این نهاد از قدرت چندانی برخوردار نیست.

ضعف‌های شوراهای اسلامی شهرها:

ضعف‌ها را به‌طور خلاصه می‌توان به شرح زیر نام برد:

- خودمحوری برخی از اعضای شوراها-که خود باعث عدم حضور اعضا در شورا و در نتیجه عدم تشکیل جلسات آن می‌شود.

- سیاست‌زدگی عامل دیگر ضعف تشکیلاتی شورواهاست که باعث می‌شود تا تصمیم‌گیری به جای عقلی بودن براساس منافع باشد؛

- نبود تجربه کار اجرایی و مملکت‌داری نیز از عوامل ضعف شورواهاست؛

- دو شغله بودن برخی از اعضای شورواها که موجب می‌شود تا عضو شورا غالباً در شورای محل خدمت خود حاضر نباشد؛

- مشکل کم سوادی اعضای شوراهای اسلامی در روستاها و کمبود نیروهای متخصص مسائل شهری در شوراهای اسلامی شهرها؛

- حیف و میل امکانات توسط اعضای شورواها در برخی از شهرها و روستاهای کشور، به این صورت که اعضای شورواها امکانات شهری را به محله‌هایی

که خود و وابستگان شان در آنجا زندگی می‌کنند، سوق می‌دهند و به

مناطق دیگری بی توجه هستند؛

-ارتباط ناکافی بین شوراهای مختلف کشور؛ وجود ارتباط قوی از طرفی می‌تواند رویه‌ها را به هم نزدیک و هماهنگ کند و از طرف دیگر به انتقال و انباشت تجربه‌ها کمک کند؛

- ناهماهنگی و ناهم‌ترازی بین شورواها و شهرداری‌ها. به‌طور کلی تفکر و تجربه شورایی در جامعه ما بسیار ابتدایی است. شهرداری‌ها و شهرداران هم از این قاعده مستثنا نیستند، زیرا شهرداران طی سالیان متداری منصوب می‌شدند، به شهرداری‌ها یک اداره دولتی بودند. بنابراین شهرداران نه تنها تجربه کار شورایی را ندارند، بلکه باور این امر برای آنها مشکل است که تابع یک نهاد مردمی باشند.

ارزیابی بخش‌های گزارش

الف) عنوان

- آیا عنوان گزارش بیان‌گر اهمیت موضوع آن است؟ بله

- آیا محتوای گزارش در راستای بحث و بررسی پیرامون عنوان تهیه و ارائه شده است؟ خیر

- آیا نام دست‌اندرکاران تهیه و انتشار گزارش بطور کامل شامل نام و نام خانوادگی، رتبه علمی، محل کار و نشانی پست الکترونیک در گزارش قید شده است؟ خیر

الف) چکیده
- آیا چکیده دقیقاً آینه تمام‌نمای مطالعه است؟ گزارش دارای خلاصه راهبردی است.
- اگر چکیده به تنهایی مورد بررسی قرار گیرد، آیا به اندازه کافی خلاصه و چکیده کل مقاله است؟ بله

- آیا چکیده گزارش دارای بخش واژگان کلیدی است؟ خیر
ب) فهرست

- آیا گزارش دارای فهرست‌اجمالی و تفصیلی است؟ گزارش دارای فهرست‌اجمالی است.
- آیا جدول‌ها، نمودارها و تصاویر دارای فهرست جداگانه‌اند؟ خیر

- آیا گزارش دارای فهرست‌اعلام و اشخاص، مکان‌ها و … است؟ خیر
پ) مقدمه

- آیا مقدمه، توجیه منطقی از مطالعه و یا هدف از مقاله (بیانی از مشکل موجود و بررسی متون) را شامل می‌شود؟ بله

- آیا اهداف مطالعه به وضوح شرح داده شده است؟ بله

- آیا از واژگان کلیدی و اصطلاحات مهم گزارش تعاریف مشخص ارائه شده است؟ خیر

- آیا پیشینه تاریخی بحث مورد نظر در منابع معتبر داخلی و خارجی در گزارش مطرح شده است؟ خیر

ت) روش کار

- آیا از روش‌های معتبر و قابل اعتماد استفاده شده است؟ روش گزارش بر اساس یافته‌های آماری از پرسشنامه است.

- آیا روش‌های انتخاب شده توسط نویسندگان قادر به پاسخ به سوالات تحقیق می‌باشند؟ خیر

- آیا روش‌های مورد استفاده به وضوح شرح داده شده‌اند؟ خیر

- اگر یک مطالعه تحقیقاتی مشابه توسط محققین دیگری انجام شود، می‌تواند همین نتایج را در پی داشته باشد؟ خیر

ث) یافته‌ها

- آیا یافته‌ها به خوبی سازماندهی شده است؟ خیر

- آیا نتایج به وضوح شرح داده شده است؟ خیر

- آیا روش‌های آماری مناسب انتخاب شده است؟ خیر

- راستی آزمایی نتایج گزارش از طریق کدام آزمون انجام شده است؟ گزارش فاقد آزمون‌های راستی آزمایی است.

- آیا نتایج گزارش از روایی و پایایی قابل قبول برخوردار است؟ بله

ج) بحث

- آیا نتایج مهم به اختصار بیان شده است؟ بله
- آیا نویسندگان مشخصاً بیان کرده‌اند که فرضیه آنها در این مطالعه ثابت شده یا نه؟ خیر

- آیا یافته‌های این مطالعه با مطالعات مشابه پیشین در این زمینه مقایسه شده است؟ خیر

- آیا محدودیت‌های مطالعه ذکر شده است؟ خیر

- آیا برای انجام پژوهش‌های بعدی پیشنهادهائی ارائه شده است؟ خیر

چ) جدول‌ها، نمودارها و تصاویر

- آیا مدل مفهومی گزارش در قالب شکل ارائه شده است؟ خیر

- آیا جدول‌ها، نمودارها و شکل‌ها ویژگی‌های کلیدی مطالعه را نشان می‌دهند؟ بله

- آیا تصاویر، جدول‌ها و نمودارها شفاف و قابل فهم هستند و دارای بالونیس و زیرنویس مناسب

می‌باشند؟ بله

ح) پیوست‌ها

- آیا پیوست‌های گزارش حاوی اطلاعات مفید است؟ پرسشنامه تحقیق در گزارش پیوست است.

- آیا پیوست‌ها به کسب آگاهی بیشتر در مخاطبان کمک می‌کند؟ پرسشنامه تحقیق در گزارش پیوست است.

- آیا پیوست‌ها حاوی فرم‌ها و اسناد مرتبط با گزارش است؟ پرسشنامه تحقیق در گزارش پیوست است.

خ) منابع

- آیا منابع کافی برای اهداف این مطالعه در جامعه وجود دارد؟ بله

- آیا سبک نوشتن منابع منطبق با دستورالعمل‌های علمی است؟ بله

- آیا منابع مهم و کلیدی به روز بوده‌اند و با دقت گزارش شده‌اند؟ خیر

- شیوه ارائه مستندات و ارجاعات در گزارش چگونه است؟ بصورت پاروقی

- آیا گزارش منابعی برای مطالعه بیشتر مخاطبان ارائه کرده است؟ خیر

- آیا گزارش از منابع بین‌بخشی و بین‌رشته‌ای داخلی و خارجی معتبر استفاده کرده است؟ خیر

ارزیابی محتوایی گزارش

الف) سامان‌مندی

- آیا گزارش یک کل سامان‌مند را تشکیل می‌دهد؟ خیر

- آیا گزارش برای ساماندهی محتوایی خود مدل مفهومی ارائه کرده است؟ خیر

- آیا گزارش دارای فرضیه یا فرضیه‌هایی با سوالات مشخص است؟ خیر

- آیا عناوین موجود در گزارش دارای انسجام و هماهنگی است؟ خیر

- آیا بسط و توضیح مطالب در هر پاراگراف، بخش، فصل و … در گزارش انجام شده است؟ بله

- آیا در پایان هر فصل، بخش و … مؤلف به جمع‌بندی مطالب پرداخته است؟ خیر

- آیا گزارش دارای بخش نتیجه‌گیری یا جمع‌بندی نهایی است؟ بله

ب) نوآوری

- آیا محتوای گزارش دارای سطح خاصی از نوآوری در نظریه پردازی و اندیشه ورزی است؟ خیر

- آیا گزارش مدعی صورت‌بندی جدید از مبانی نظری قدیمی است؟ خیر

- آیا در گزارش توانایی‌های نوین فناوریانه وجود دارد؟ خیر

- آیا گزارش مدعی ارائه محصولات یا خدمات جدید است؟ خیر

- آیا محتوای گزارش دارای توانایی خاص در ایجاد یا گسترش گفت‌مان اجتماعی را دارد؟ خیر

- آیا خواندن این گزارش تفکر نقادانه را ترغیب می‌کند؟ خیر

پ) اهمیت

- آیا نسبت حجم مطالب به اهمیت موضوع در گزارش کافی است؟ خیر

- آیا جنبش مطالب در گزارش بر اساس درجه اهمیت موضوعات و وزن محتوایی آنها انجام شده است؟ خیر

- آیا در نگارش مطالب در گزارش به موضوعات اولویت‌دار توجه شده است؟ خیر

ت) شیوایی، روشنی و قابل فهم بودن

- آیا متن گزارش روان و سلیس است؟ بله

- آیا در گزارش مطالب به روشنی توانسته‌اند موضوعات مرتبط با خود را مطرح کنند؟ خیر

- آیا گزارش ساده و قابل فهم است؟ بله

ث) جامعیت

- آیا گزارش به لحاظ موضوعی جامعیت دارد و وجوه مختلف موضوع را پوشش می‌دهد؟ خیر

- آیا استفاده از تصاویر، نمودارها، جدول‌ها و … توانسته است به همه جنبه‌ها بودن گزارش کمک کند؟ خیر

- آیا مؤلف‌ا ساختارها و کلمات رایج در متون علمی و نیز سبک نویسندگی استفاده کرده است؟ خیر

- آیا گزارش از ویژگی‌های بینامتنی برخوردار است؟ خیر

- آیا گزارش برای کمک‌بیه درک جامع، الگو یا مدلی خاص برای ساده‌سازی روابط پدیده مورد نظر با سایر پدیده‌ها ارائه کرده است؟ خیر

ج) اعتبار

- آیا گزارش مبتنی بر پژوهش‌های روزآمد حوزه تخصصی مربوطه است؟ خیر

- آیا جدول‌ها، نمودارها و تصاویر دارای فهرست جداگانه‌اند؟ خیر

- آیا گزارش دارای فهرست‌اعلام و اشخاص، مکان‌ها و … است؟ خیر

پ) مقدمه

- آیا مقدمه، توجیه منطقی از مطالعه و یا هدف از مقاله (بیانی از مشکل موجود و بررسی متون) را شامل می‌شود؟ بله

- آیا اهداف مطالعه به وضوح شرح داده شده است؟ بله

- آیا از واژگان کلیدی و اصطلاحات مهم گزارش تعاریف مشخص ارائه شده است؟ خیر

- آیا پیشینه تاریخی بحث مورد نظر در منابع معتبر داخلی و خارجی در گزارش مطرح شده است؟ خیر

ت) روش کار

- آیا از روش‌های معتبر و قابل اعتماد استفاده شده است؟ روش گزارش بر اساس یافته‌های آماری از پرسشنامه است.

- آیا روش‌های انتخاب شده توسط نویسندگان قادر به پاسخ به سوالات تحقیق می‌باشند؟ خیر

- آیا روش‌های مورد استفاده به وضوح شرح داده شده‌اند؟ خیر

- اگر یک مطالعه تحقیقاتی مشابه توسط محققین دیگری انجام شود، می‌تواند همین نتایج را در پی داشته باشد؟ خیر

ث) یافته‌ها

- آیا یافته‌ها به خوبی سازماندهی شده است؟ خیر

- آیا نتایج به وضوح شرح داده شده است؟ خیر

- آیا روش‌های آماری مناسب انتخاب شده است؟ خیر

- راستی آزمایی نتایج گزارش از طریق کدام آزمون انجام شده است؟ گزارش فاقد آزمون‌های راستی آزمایی است.

- آیا نتایج گزارش از روایی و پایایی قابل قبول برخوردار است؟ بله

ج) بحث

- آیا نتایج مهم به اختصار بیان شده است؟ بله
- آیا نویسندگان مشخصاً بیان کرده‌اند که فرضیه آنها در این مطالعه ثابت شده یا نه؟ خیر

- آیا یافته‌های این مطالعه با مطالعات مشابه پیشین در این زمینه مقایسه شده است؟ خیر

- آیا محدودیت‌های مطالعه ذکر شده است؟ خیر

- آیا برای انجام پژوهش‌های بعدی پیشنهادهائی ارائه شده است؟ خیر

چ) جدول‌ها، نمودارها و تصاویر

- آیا مدل مفهومی گزارش در قالب شکل ارائه شده است؟ خیر

- آیا جدول‌ها، نمودارها و شکل‌ها ویژگی‌های کلیدی مطالعه را نشان می‌دهند؟ بله

- آیا تصاویر، جدول‌ها و نمودارها شفاف و قابل فهم هستند و دارای بالونیس و زیرنویس مناسب

می‌باشند؟ بله

ح) پیوست‌ها

- آیا پیوست‌های گزارش حاوی اطلاعات مفید است؟ پرسشنامه تحقیق در گزارش پیوست است.

- آیا پیوست‌ها به کسب آگاهی بیشتر در مخاطبان کمک می‌کند؟ پرسشنامه تحقیق در گزارش پیوست است.

- آیا پیوست‌ها حاوی فرم‌ها و اسناد مرتبط با گزارش است؟ پرسشنامه تحقیق در گزارش پیوست است.

خ) منابع

- آیا منابع کافی برای اهداف این مطالعه در جامعه وجود دارد؟ بله

- آیا سبک نوشتن منابع منطبق با دستورالعمل‌های علمی است؟ بله

- آیا منابع مهم و کلیدی به روز بوده‌اند و با دقت گزارش شده‌اند؟ خیر

- شیوه ارائه مستندات و ارجاعات در گزارش چگونه است؟ بصورت پاروقی

- آیا گزارش منابعی برای مطالعه بیشتر مخاطبان ارائه کرده است؟ خیر

- آیا گزارش از منابع بین‌بخشی و بین‌رشته‌ای داخلی و خارجی معتبر استفاده کرده است؟ خیر

ارزیابی‌های شکلی گزارش

الف) ویراستاری فنی

- آیا تعداد کلمات و صفحات گزارش برای بیان کامل موضوع گزارش کافی است؟ بله

- آیا عنوان‌گذاری اصلی و فرعی در گزارش به درستی انجام شده است؟ بله

- آیا نوع صفحه‌آرایی (نوع و اندازه خط، فاصله خطوط، حاشیه‌ها، سرصفحه و پاروقی و …) گزارش مناسب است؟ خیر

- آیا آیین نگارش واژگان و جملات بر اساس زبان فارسی معیار در تدوین گزارش رعایت شده است؟ خیر

- آیا در گزارش‌برای واژگان و اصطلاحات علمی بیگانه، معادل‌سازی مناسب انجام شده است؟ خیر

- آیا نشانه‌گذاری در گزارش (مانند ویرگول، نقطه، خط تیره، ویرگول نقطه و پرانتز و …) به درستی انجام شده است؟ خیر

ب) ویراستاری علمی

- آیا گزارش دارای ناظر یا ویراستار تخصصی است؟ بله

- آیا ناظر یا ویراستار تخصصی به وظایف خود عمل کرده است؟ خیر

- آیا گزارش از زمان انتشار چاپ اول تاکنون بروزرسانی شده است؟ خیر

- آیا محتوای گزارش نیاز به حذف مطالب دارد؟ بله

- آیا محتوای گزارش نیاز به اضافه کردن مطالب دارد؟ بله

- آیا گزارش حاضر نیاز به ویراستاری ادبی دارد؟ بله

ج) ویژگی‌های خاص

- آیا گزارش دارای ویژگی‌های خاص مانند کادر‌های خلاصه پیام، سخنان بزرگان، تاریخچه و… است؟ خیر

- آیا گزارش دارای صفحه‌شناسنامه است؟ بله